

Nogle personalhistoriske Oplysninger

om

Præster og Degne i Tudse Herred i det 16. og 17. Aarh.

Ved Erh. Qvistgaard.

I de historisk-genealogiske Samlinger paa Rigsarkivet findes under Titlen »Tudse Herreds Kalentebog«, eller som det ogsaa kaldes »Det hellige Trefoldigheds Gilde i Tudse Herred«, et lille Manuskript af 1593, rimeligvis en Afskrift efter Originalen, laant 1745 af Biskop Hersleb og afskrevet af Gehejmearkivar Langebæk. Dette Manuskript indeholder foruden Lovene for dette Gilde i 20 Paragraffer tillige en Fortegnelse over Medlemmerne af dette Gilde*), baade de gejstlige, Præster og Degne, og tillige de verdslige samt nogle Oplysninger om Gæsteripenge samt Cathedratium og Studieskat for Præsterne og Degnene.

Foruden alt dette findes sidst i Bogen en Del personalhistoriske Oplysninger om Præsterne og Degnene i Tudse Herred fra Slutningen af det 16. Aarh. og langt ind i det 17. Aarh. Da Kirkebøgerne i disse Sogne enten er forsvundne eller ikke gaar saa langt tilbage, vil mange af disse Oplysninger, der næppe findes andre Steder i alt Fald ikke i den Udstrækning, kunne være af stor personalhistorisk Værdi og bør derfor drages frem for Offentligheden. De lyder saaledes:

1596. 24. Juli døde salig Hr. Laurs Nielson udi Juderop.

1599. 13. September døde salig Hr. Suend Hansson udi Kundby.

1602. 11. Augusti døde Jacob Degn udi Bierby.

*) Kalenterne var i den katolske Tid Præsteforeninger; tit kaldtes de Gilder ligesom Borgernes Gilder i Købstæderne. Formaalet var dels rent selskabeligt, dels indbyrdes Hjælpsomhed. »Brødrene« holdt Møder den første Dag i hver Maaned, »Calandæ«, deraf Navnet. Efter Reformationen blev det gjort til en Pligt for hvert Herreds Præster og Degne at danne et saadant Kalente og mødes hver Maanedsdag og samtale om deres Embedssager, »at de altid kan vide, hvad de endrægtelige med andre skulde lære Eder«, som Peder Palladius skriver i Visiatsbogen. Undertiden udartede Kalenterne til rene Æde- og Drikkegilder; Palladius fortæller, at der sine Steder serveredes 15 Retter Mad, og »det kunde ej være værre gaaet til ved Oldtidens Baccanaliæ«, saa han befalede Præsterne at nøjes med et beskedent Maaltid og slutte af, medens det endnu var lyst. Senere blev Kalenterne helt forbudt (Chr. 5. Danske Lov 2—16—12). Dog holdes der endnu een Gang aarligt et Kalentegilde i Lollands Nr. og Sdr. Herred. Det gaar paa Omgang blandt Sognepræsterne, og Udgifterne dækkes ved Midler, der i længst forsvunden Tid er skænket af en ukendt Giver i Form af en Kornafgift (8 Tdr. Korn), som svares af en bestemt Gaard.

R e d.

1601. Bleff Christiern Degn, som var for Jacob Degn, afsætt for trette og Klammer.
1603. 16. Juli døde salig Hr. Jørgen af Bierby och Hrr Mourits aff Hiembæk fick Hustrøen Kirsten, Hr. Jørgens igien til Hustroe, som hagde da anden gang været Enckemand XXVI Uger och III Aar, och imellem Byrritte och Ursule sidt Enckemand II Aar och før hand gifte sig sad efter hand bleff Præst 1 Aar ugift, saa hand ene da hagde huldit Huus VIII Aar hagde hand Byrritte, Rasmusis datter, fød i Brøndby Øster, som hand fick i Kiøffumhafn, en erlig tienestepige IX Aar, och Ursula Eschildsdatter fick hand i Holbeck efter II Tyske Kiøffmend och hagde hende XX Aar.
- 1606 den 23. døde salig Hr. Mogens Michelson, som var Her-rits Proust i Tudseherret udi ... Aar och Sogneprest i Hiembæk og Suenninge.
- [1607] døde Hr. Jacob Biørn [Hagedsted S.] som var for sin Skrøbeligheds Skyld affsat och var da bevilget aff Øfrighed, att hand skulde beholde til sin føde och Underholdning Gislinge Sogn med all Rente och Indkom med Residentzen.
- 1608 døde Peder Hansen, Degn i Juderop den 27. Dag Junii som hafde weret Sognedegn i Juderop och Holmstrup Sogne i 53 Aar. Hans gandske Alder var 80 Aar, hand aflede med trede sine Hustrøer 22 Børn.
- 1612 d. 23. Febr. døde salig Hr. Morten Andersen, som var Proust i Tudse Herrit udi femb Aar og Prest til Skamstrup og Torbenfeld Sogne. Gud giffue hannom en gledelig Opstandelse.
Ham fulgte den ærværdige og lærde Mand Hr. Franciscus Aurofontanus.
1623. d. 3. Juni c. Kl. 10 Formiddag hensov den ærværdige og fromme Mand Tycho Mauritius Laulundus, Prest i Kundby i 32 Aar, Proust her i 20 Aar, 64 Aar gl.
- 1633 afskediget Peter Nielsen, Diakon Kundby. Hr. Tychoni efterfulgte Hr. Nicolaus. Johannis og Peter Nielsen efterfulgtes af Hr. Niels Sørensen Slagelse.
1635. d. 28. Januar hensov i Herren Hr. Christen Lauridsen, Sogneprest til Hagedsted og Gislinge i 42 Aar, Præst i 51 Aar, gift i 47 Aar og 85 Aar gl. Hans Hustrue Marine døde d. 28. November 1634. 86 Aar gl. Han efterfulgtes af Johannes Andersen Saal, i adskillige Aar Capellan her.
- 1637 døde Andreas Christensen Holstebroer Capellan i Bjergby i 6 Aar, tilligemed sin Hustru Cathrine. Ham efterfulgte Johannes Jacobsen, Underlærer i Nykøbing Skole.
- 1638 ... Martii døde Johannes Simonsen Capellan i Jyderop i 30 Aar. Ham efterfulgte Laurits Andersen Mose.

1637. 8. Sept. døde hæderlige Matrone Cathrine Mortensdatter, gift med Præsten Hans Svendsen i Hjembæk.
1638. 17. October døde hæderlige Matrone Anna Hansdatter gift med Præsten Franciscus i Skamstrup.
1638. 22. Dec. døde omtrent ved Hanegal den fromme og hæderlige Matrone Dorthea Antonsdatter født i Saaby af Hr. Antonius Johannes Høyer og Moder Cathrine Nielsdatter i Aaret 1597, gift med Hr. Niels i Bjergby 1617. 20. Juli. 4 Sønner og 3 Døtre. Gift i 21½ Aar, begravet 42 Aar gl.
- 1640 ... Febr. døde Hr. Adam Michelsen, Præst i Udby c 42 Aar i hans Alders 72 Aar. Ham efterfulgte Mag. Fridericus Fuolæus.
1649. 16. Juli døde Hr. Niels Christiensen af Holbæk, Sognepræst i Bjergby-Mørke 57 Aar. Provst. Han efterfulgtes af sin Søn Christen Nielsen.
1650. 19. Febr. døde Hr. Hans Svendsen i Hjembæk-Svinninge. 58 Aar. Han efterfulgtes af Hr. Christen Mortensen.
1650. 19. April døde Hr. Johannes Andresen Sognepræst i Hagedstedslinge. Efter ham kom Hr. Anders Thomsen Skotte.
1653. 9. December døde Hr. Niels Hansen Lund, Sognepræst i Kundby 27 Aar 5 Md. 5 Dage, i Alder ... til hans Successor kaldtes 2. S. e. Epifan Hr. Holger Andersen, indsat 16. April.
1654. d. 29. Januar Kl. 3 Efterm. døde Hr. Hans Rasmussen, født i Esbønderup, Præst i Hørby. Capellan her 1617 og Sognepræst 1624 Provst 1650. Efter ham Hr. Thomas Nielsen Lyngby, kaldet død 62 Aar gl. Præst i 37 Aar.
1654. 2. Januar døde Hr. Hans Rasmussens Hustru Christina Hansdatter, Dt. af Hr. Hans Christensen Aurifaber.
- 1654 2/3 døde Hr. Fred. Jespersen Fuorle i Udby. 45 Aar gl. Provst i 6 Aar.
- 1659 15/16 døde Medea Hansdatter, gift med Hr. Christen i Bjergby.
- 1661 10/12 døde Martha Pedersdatter gift med Hr. Anders i Hagedstedslinge.
- 1665 11/2 døde Hr. Helverschou i Skamstrup, næsten 43 Aar.
- 1666 7/8 døde Hr. Anders Thomsen i Hagedstedslinge. Efter ham Hr. Johannes J. Munch.
- 1676 15/16 døde Hr. Mads Jacobsen, Jyderup, min (Hr. Niels Wandsted i Skamstrup) gode Ven, elskværdigt Menneske, from og Efter ham Hr. Anders Nielsen Cimber.
- 1676 4/5 døde Hr. Niels Wandsted hans Hustru Magdalene Pauli.